

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român”,

deschidem pe jumătatea a doua a anului 1899, cu prețul din fruntea foiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire prin asigurațiune postală (Posta utalvány — Post-Anweisung). Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul și al poștei ultime, se fie scrise legibil.

Rugăm a grăbi cu trimiterea prețului de abonament, pentru a nu fi nevoiți să întrerupem expedarea ziarului.

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

La adresa preoției.

Având a da ocaziune preoției noastre de a se orienta în afacerile bisericesci, de a ști urma calea cea bună în interesul seu propriu, am ales colonele ziarului nostru archidieceșan „Telegraful Român”.

Mai ales o facem acesta acuma spre a înlesni încâtva lucrarea cea grea la culegerea datelor privitoare la întregirea venitelor preoțesci.

Insinuările preoției pentru întregirea dotațiunii nu au sosit aici în termenul indicat de autoritatea biserică, deși lucrurile au fost astfel înțemite, ca preoției să i-se facă cea mai mare înlesnire posibilă. S'au trimis de aici cereri tipărite, așa că preoția are să noteze numai sursa cerculariului consistorial în protocolul de esibite, având să inducă în cererea trimisă tipărită numărul din protocolul de esibite sub care s'a înregistrat, având să inducă datul (locul, anul, ziua), și să subscrise cererea.

Ca restituirea să fie cu atât mai urgentă și mai sigură, cerculariul s'a trimis direct la adresa oficiului paro-

chial, și s'a trimis și un plic, pe care era tipărită adresa consistoriului.

Preoția are numai să pună în plic cererea subscrisă, și plicul să-l pună la poștă.

O lucrare atât de ușoară acesta, și totuși s'a făcut fără de îngrijirea cuviincioasă.

Unii dintre preoți nu au scris esact numele comunei politice, încât nu au pus numirea oficială a comunei bisericesci în limba bisericești noastre.

Unii dintre preoți și-au subscris numele în limbă străină de limba oficială a bisericești noastre, unii iară și-au scris mai întâi numele de familie, și apoi numele de botez.

Tot greșeli esențiale, cari trebuiesc îndreptate, căci avem să ne prezentăm cu o lucrare uniformă, avem să ne prezentăm în fața guvernului țerei, și e de dorit ca să ne prezentăm cu totă demnitatea.

Defectele acestea le vom delătura supletoriu, și încă cu cea mai mare grabire, căci cererile trebuiesc notificate guvernului până la finea lunii Iuliu după stilul nou.

E de sine înțeles, că în cererea românească vine indus în românește numele comunei bisericesti, și românește se subscrise și preotul respectiv.

În loc de „Orosz-Borgó” vom scrie deci Borgo-Rus, și în loc de „idősb Borka András” vom scrie Andrei Barca sen.

Lucrarea acesta cu insinuările însă este un lucru curat personal.

Nu vor sosi aici în termenul legal cererile, respectivul preot va fi considerat, că nu reflectează pentru persoana sa la întregirea venitului preoțesc actual. Tot asemenea se va întâmpla și cu acele cereri, cari cu totă claritatea din cerculariul autorității bisericesci, cu toate indigitațiile date în calea presei, nu vor fi făcute în ordine, și nu vor fi trimise aici în termenul legal.

În acestea casuri autoritatea biserică va insinua ea îndreptățirea comunei, spre a-i asigura dreptul preotului următor.

Dacă deci din lucrarea cu insinuare a cererilor va urma vre-o daună materială, dauna aceea nu se reduce la comuna biserică, nu se reduce la preoții viitori, ci se reduce la preoția actuală, care de dreptul de a se insinua face întrebuintă după cum ea voiesce, după cum o dore capul, după cum o conduce inima, și în acest cas se aplică sentința străbunilor: Volenti non fit injuria.

Cam de această natură este și chestiunea cu datele din tabela A, care privește calificațiunea personală a preoției actuale, și aci lucrăz fiecare în interesul seu personal; — înse despre acestea cu altă ocaziune.

Passivitatea Românilor față cu alegerile dietale pare a ocupa și cercurile politice maghiare dătătoare de ton.

„Magyarország” de ieri are în frunte un articol în care dă viuă expresie bucuriei ce se resimte în acele cercuri, de vestea, că doră pasivitatea va fi părăsită de Români. Dăce că nu s'ar supăra nimenea de-ar vedea și 10—12 (de mai mulți tot par'că n'ar vrea să audă! Red.) deputați români în parlament.

În scop de a afla păreri românești în afacere, un diarist ungar, dela un diar apropiat guvernului, a venit și la Sibiu zilele acestea.

Adunarea generală

a

„Reuniunii femeilor rom. din Sibiu”.

Duminecă, în 20 Iunie v. a. c. și-a ținut „Reuniunea femeilor române din Sibiu” adunarea sa generală pentru anul 1899, în localitățile casinei române.

Present era un public ales, între care și Eminența Sa I. P. S. nostru arhiepiscop Ioan Meșianu, patronul școlii de fete susținute din partea reuniunii.

Sedința s'a deschis după terminarea sfetei liturgii, cu o scurtă alocuțiune de bineventare la adresa înaltului patron

din partea prezidentei Reuniunii, d-nei Maria Cosma, a cărei cuvinte au fost acoperite de vii aclamări la adresa I. P. S. Sale, care prin tactul, priceperea și neobosela, cu care urmărește toate chestiunile, chemate a promova progresul comun, și-a știut câștiga simpatia și iubirea generală. După aceea, d-na prezidentă a deschis ședința cu următorul discurs:

Inalt Prea Sfinția Voastră!

Cu prima ocazie când ne onorați ca Patron al Reuniunii, Vă bineventez în numele ei, rugând pre bunul D-șeu să Vă lungască firul vieții spre binele și fericirea bisericești și a națiunii.

Să trăiească Inalt Prea Sfinția Sa bunul nostru Patron!

Onorată adunare generală!

În semn de recunoștință am accentuat cu toate ocaziunile, că ținuta publicului român față de reuniunea noastră este atât de frumoasă, generoasă și înălțătoare, încât vrând-nevrând ne îndemnă și inspiră tot mai mult la muncă, pentru ajungerea scopului ce urmărim.

Cu mândrie am constatat, că înalții nostri Prelați, cărora li-s'a alăturat și I. P. S. Sa Dl Ghenadie Petrescu, fost Metropolit Primat al României, au fost și sunt nu numai aceia, cari ne-au primit sub ocrotirea Lor, ci ne-au spriginit la toate întreprinderile noastre, cu toate ocaziunile, în modul cel mai generos.

Menagiat și astfel onorat, comitetul reuniunii se simte fericit de a putea arăta, între împregiurările actuale nefavorabile, cel mai frumos rezultat al muncii sale.

Din raportul comitetului este evidentă finalizarea loteriei cu cel mai splendid succes.

Câtă dragoste de neam, interes pentru promovarea culturii naționale, încurajare la lupta pentru eliberarea femeii române din sclăvia nesciinței, se manifestă în această contribuție din partea spriginitorilor Reuniunii!

Iar față de comitetul nostru ea dovedește și o nemărginită încredere.

Ca să o merităm această încredere, ne-a fost totdeauna prima năsuință.

FOIȚA

„Implorăm Ceriul”.

— Un cuvânt rău folosit. —

De multe-ori am cetit că bărbați învățați, chiar și omeni ai bisericești, se folosesc în scris ori vorbire de cuvintele: „implorăm Ceriul”, când vreau să ceră ajutorul lui Dumnezeu.

Ori-cât ne-ar plăcea să facem us de figurile oratorice, că în locul unui lucru mai mare să punem altul mai mic sau viceversa, (în cazul de față sinecdocă, sau personificare), totuși această „implorare a ceriului”, este, după părerea mea, necorectă și nepotrivită pentru creștini.

Pote să folosescă omul cuvântul „Biserică” în loc de totalitatea creștinilor, căci înțelege biserica vie înțemeiată de Iisus Christos, și acest cuvânt are basă chiar în S. Scriptură; și pote să dică „Curtea” cutare în loc de numele Domnitorului respectiv, cutare Cerc oficial în loc de numele oficiantului. Dar a folosi „Ceriul” în loc de numele lui Dumnezeu, e lucru ușuratic, căci prin a-

ceasta micșorăm Persoana Dumnezeu!

Noi prin aceea „implorăm” ajutorul unui lucru al mânilor lui D-șeu, o creațiune inferioară lui, atribuind indirect acestui lucru al mânilor lui, puterea și cinstea Creatorului!

E drept că necredătorii, dela „Ceriul” așteaptă bunătățile după cari trăiesc: plöe, căldură etc. Creștinii însă dela D-șeu.

Și pentru aceea nu putem folosi „Ceriul” în loc de numele lui D-șeu, fiindcă după credința noastră D-șeu nu numai în Ceriu locuiește, ci în tot locul e de față.

Cine vrea dar să folosescă figuri oratorice mai schimbând numele lui Dumnezeu și cu alt cuvânt, pote dice: Atot-puternicul, Părintele ceresc, Dătătorul tuturor bunătăților, Împăratul Ceriurilor etc., dar la tot cazul astfel de numiri din cari se înțelege evident numele lui D-șeu, un cuvânt sau circumscrisere, din care nu se pote deduce de cât la ființa D-șeiei.

Din cuvântul „Ceriul” însă nu se pote înțelege „Dumnezeu”, fiindcă D-șeu e cu mult mai presus ca Ceriul, lucrul mânilor sale.

E tot așa de greșit, ca și cum am

dice că implorăm: pământul, a dencul ori sôrele, cari toate sunt ca și ceriul creațiuni ale lui D-șeu și unde se află D-șeu tot așa peste tot locul, și în „Ceriul”.

Acastă e părerea mea.

Geaca, Iunie 1899.

Ioan Pașca
paroch rom. ort.

Note de călătorie.

(Urmare)

— Trau, — Salona; —

Pe un drum colbăit și oblu ca masa ne duc trăsurile în sbor spre vechiul Trau. În nădejdea unui bacșis mai bun, Italianul de pe capră, cu fața dubită la sôre și cu belciuge în urechi, își mână căluții pe mörte. Nu pare a fi îngrijit că huruba-i de trăsură pote să se facă praf și cenușă, și nici că se teme, că rôtele frecându-se repede s'ar putea aprinde, așa ca pasagerii să-și continue drumul ca prorocul Ilie, în car de flacări și foc. La dreapta de drum munții se țin lanț, și privirea lunecă preste dumbrăvile de oliv oprindu-se la crescutele pleșuve ale muntei Caprario. Sôrele aruncă sulii de foc pe termul dela Sette Castelli. Din când în când întâlnim câte o ceată de măgăruși, cari merg

a lene pe cărărușă de pe marginea drumului, serioși toți și de o gravitate filosofică. Pe spate le sunt încărcate berde enorme de vreascuri și pöme, înapoia lor sede dalmatinul, pârlit și uscat, târindu-și piciorile prin petrișul din cale.

Am ajuns în Trau. La un restaurant miserabil, un individ gros cu mânecile dela cămeșă resfrante, se îmbie a ne pregăti un „pranzo forte buono.” Ne tocmim cu el și apoi o luăm înainte spre piață, să vedem Dom-ul, care ni se spune a fi un juvaer de clădire, cea mai frumoasă biserică în Dalmația. Încă la intrare ne suprimă proporțiile și stilul elegant arhitectonic. Portalul principal face prin ornamentele și reliefele admirabile, impresia unei opere de cea mai desăvârșită artă. În fund altarul imponent se înalță cu sfenice și potire mari de aur, iar de-asupra boltitura înaltă patrunghiulară prelungește privirea ireală, în infinit. De-o parte amvonul, un capo d'operă, din cea mai scumpă marmură, se rașimă pe 8 colonne încrustate, fermecându-ne privirea. Nu mai puțin trebuie să admiri stranele din cor în stil gotic, cari sunt nisce juvaere de gingășie și eleganță.

Clisierul ne conduce în capela din stânga.

Nimeni nu este mai competent ca mine să aprecieze activitatea membrilor comitetului.

Azi când dăm socotela finală despre rezultatul loteriei, datore sunt să amintesc aici în adunarea generală, că membrii comitetului și în special comisia emisă pentru arangearea loteriei, care a constat dintr-acele dame cărora le-au permis împrejurările și au dispus de mai mult timp liber, — au lucrat săptămâni întregi cu cel mai mare zel și abnegățiune la rezolvirea agendelor impuse prin arangearea loteriei. Acastă rară activitate ce caracterisează Românele sibiene, merită și recunoștința On. adunări generale. La locul seu, cred că-i veți și da expresiune.

Salutându-Vă cu viiă bucurie, declar a 14-a adunare generală de deschisă.

S'a cetit apoi din partea secretariului Reuniunii, dlui Dr. *Elie Ben*, voluminosul raport general despre activitatea Reuniunii în anul 1898, din care reese, că reuniunea a desvoltat o activitate foarte mănăsă și acoperită de succese mai mult ca îmbucurătoare.

Așa d. e. cu loteria arangeată pentru crearea fondurilor necesare la înființarea unei școle de economie și industrie și a unei preparandii de fete, — a realizat în timp de abia un an, un venit curat pentru numitul fond de 6548 fl. 15 cr., sumă modestă în considerare cu scopul mare ce-l urmăresce, dar foarte mulțumitoare, splendidă chiar, în considerarea greutăților cu cari se pot aduna la noi în timp așa scurt contribuiți așa frumoase pentru scopuri ideale.

Dar întreg raportul e o înconă viuă despre activitatea frumoasă și mănăsă a acestei vrednice Reuniuni.

Vom face cetitorilor nostri plăcere a-l da în întregime în numerii viitori.

După cetirea raportului, deschidându-se discuțiune asupra lui, se scoldă d-l Dr. *Elie Cristea* și scote în relief afacerea loteriei, indicând frumoasă activitate desvoltată în acesta direcțiune, cam în următoarele:

În raportul onoratului comitet, precum și în cuvântul presidial, ni s'a atras atențiunea asupra unei chestiuni, care — cred eu — merită o considerațiune mai deaprope. Este chestiunea loteriei arangiate de Reuniune, și acum finalisată.

Rezultatul esecpțional de frumos, ce s'a dobândit pe acest teren, este cea mai bună, dară și cea mai grăitoare dovadă, că nimerită a fost ideea acestei loterii și că totă lauda cuvine-se capului, în care ea s'a plăsmuit. Mai mare este însă meritul esecutării, întru-pării acestei idei, căci multe idei bune se mai nasc și în capul altora, dară rămân neesecutabile, fie că nu află teren bun, fie că cei chemați la esecutivă nu le știu întru-pa. Ideile sunt ca și florile, cum ăce Eminescu:

Nisce figuri seriose, în mărime naturală: sunt apostolii, cari tronează în fața altariului de marmură, unde se odichnesc mōștele sf. Ioan Ursinus. Tot aci se află archiva cu vechile ei manuscrise, cu miniaturile auri de evlavioșii călugări de prin veacul XIII și XIV, cu autografele regilor. Durere numai, că mâni sacrilege au profanat creațiunile artei venețiene văpsind icōnele de mosaică, și rupend arabescurile și miniaturile prețioase, pentru a le vinde pe parale.

Din turnul bisericeii veți bastiōnele cenușii la întrarea în port, Palazzo Cippico, bisericile fără număr, Sette Castelli, cu coloritul lor feudal, romantic, umbrite tōte odată de steagul mândrei Veneției.

În piața domului, eutreierată astăzi numai de nisce perde-vară, senatorii vechiului Trau se adunau de se sfātuiau asupra nevoilor cetății, se dădeau proscrisii pe mâna călăului. Cât sânge n'o fi stropit aceste lepeți mari de pētră din fața Loggiei, pe unde trecem cătră restaurantul individului cu tocmeala!

Imprejurul unei mese lungi ne aședăm cu buteliile de Vugava și Maraschino destupate. Ni se servește menuul: friptură di manzo și paiangen de mare, aluat prăjit în oleu și apoi șuncă de capră. Unde mai pui c'am beut șvarțuri turcesci din cupe de un litru.

„Multe flori sunt, dar puține rod în lume o să pōrte.

„Tōte bat la pōrta vieții, dar se scutur multe mōrte.

Idea loteriei însă s'a bucurat de altă sōrte, căci în onorabilele membre ale Reuniunii din care avem onōrea a face parte, a aflat cele mai iscusite și mai pricepute esecutătoare ale ei, cari au știut să cultive „idea-flōre“ — ca să-i ăicem așa, — încât a produs cele mai neașteptate rōde, și încă într'un timp când pe alte terene anii au fost cei mai rei și mai sēraci.

S'a câștigat prin acastă întrepindere, pentru fondul Reuniunii, considerabila sumă de 6548 fl. 15. cr.

Acesta e un rezultat mai mult ca îmbucurător, care pe mine mă îndemnă să iau cuvântul și să exprim mulțumită, — la care cred că se alătură într-ega adunare generală, — membrilor din comitetul Reuniunii, și în deosebi onorabilei d-ne presidente, care precum dela început în tōtă activitatea Reuniunii, așa și în special în cauza loteriei a avut partea leului.

Ca unul, care am ședut în curtea acestui edificiu, am avut dese ocașuni să vād, cum membrele comitetului, și în special d-na presidentă cu într-ega ei familie, jertfea ăile și săptămâni întregi pentru lucrările, nu totdeauna plăcute, ci din contră, și foarte plicisitōre și ăobositōre, cāte le-a reclamat ducerea la bun sfîrșit a acestui lucru, si vād mărturisesc drept, că adeseori s'a deșteptat în mine admirațiunea pentru conșiențiositatea și zelul laudabil, arătate într'o causă de interes cultural, și mi-am ăis în gândul meu, că mulți și multe ar putea lua frumoșă pildă despre împlinirea datorințelor ce le avem cu tōții pentru promovarea cauzelor nōstre publice, și mai ales culturale. Mă țin deci pōte mai competent decât alții a accentua, că cu tōții, putem și trebe să ne închinăm înaintea conducătorilor acestei reuniuni; repet cuvântul „cu tōții“, căci ne închinăm nu într'atâta înaintea persōnelor, ci ne închinăm activității laudabile, acoperite de succese îmbelșugate.

Respectul și recunoștința nōstră trebe să fie cu atât mai mare, cu cât nici organism mai puternice, nu pot presenta în casuri analōge rezultate mai frumoșe.

Când deci o reuniune de femei, pe cari multor le place să le vadă numai lângă rāntaș, a putut presenta în acești ani rei un rezultat așa îmbelșugat, trebe să ajungem la convingerea, că și femeile pot lucra cu succes pe terenul cultural al neamului.

Mānecând dela aceste adevăruri — cred că exprim dorința întregii adunări generale, dacă propun, ca comitetului și în deosebi d-nei presidente Maria Cosma, să se exprime protocolară mulțumită pentru zelul laudabil și succesele îmbucurătoare ale activității acestei Reuniuni.

Propunerea s'a primit cu însuflețire și cu aplause și aclamări la adresa d-nei presidente, care mulțumind

După amăđine luăm la preumblare prin oraș. Mergi mereu și nu mai poți eși din chaosul de strade înguste și mici. Pompă fără de nume făcea să strălucescă odată aceste locuri, unde astăzi s'a adăpostit o murdărie iarăși fără de nume. Sōrele cald al Dalmației lunecă pe aceste mutre lenese și fără expresie, cari stau omorînd vremea înaintea dughenelor urite-urite, afară de sēmă.

Timpul trecuse fără să simțim. Când am plecat din Trau, sōrele luneca spre sfîrșit și prinsese a se simți rēcoreală. O zburătură bună de Trau și ajungi la *Salona*, înfloritărea colonie romană de odinōră.

Însoțiti de un profesor, însărcinatul congresului archeologic cu desgroparea vechii Salona, urcăm pe câmpul estins de ruine. Prin mijlocul acestuia nisce ziduri pe jumătate dărîmate se întind întărite de pilaștri puternici și turnuri. În drēpta și stānga urme de strade și temple, iar în față perspectiva colōnelor frānte ale unui mic forum. Cāți-va pași încă și dăm de un stabiliment de scaldă, un spațiu de formă octogonală, cu podeaua de mosaică, ce se așterne ca un covor frumos pe jos. Basenul de marmoră din mijloc, șese pedestale pentru colonne, stucul pe pāreți: tōte sunt de o podōbă abundantă, dar cu unele cusururi de stil. Mai încolo sarcofage, păstrate foarte bine, cu reliefuri minunate, reliefuri

accentuēză, că pentru ostenelele împreunate cu conducerea Reuniunii n'a așteptat altă recunoștință și resplată, decât cea provenită din satisfacția succesului și a ajungerii scopului urmărit. Dacă însă on. adunare generală în cuvinte măgulitoare recunoșce activitatea desvoltată, acastă îi cade bine sufletului, căci în acesta află garanția pentru succesele activității din viitoriu.

S'a dat apoi expresiune prin sculare pentru pierderea prin mōrte a patronului reuniunii, arhiepiscopul și metropolitul *Miron*, și a membrii ordinare *Elena Popescu*.

S'a aprobat rațiociniul anului espi-rat și s'a dat comitetului absolutoriu, precum și d-nei presidente pentru socōta loteriei purtate dela început până la terminare din partea d-nei Sale. Avera reuniunii se urcă la 19.570 fl. 60 cr.

Cassarul dl *Iuliu Popescu*, cetesce budgetul anului proxim 1900, și se primește en bloc. Spesele se urcă la 1800fl.

Se suspende apoi ședința pentru consultare, avēnd a se alege din nou comitetul pe un period de 3 ani. După redeschidere se realez în comitet d-nele *Maria Cosma*, *Ioana Bădila*, *Ana Moga*, *Octavia Voileanu*, *dna Lucuța*, *Eugenia Vecerde*, *Letiția Bologa*, d-na *Stroia*, *dna Tilea*, *dna Rusu*, iar în locul d-nei *Simonescu* care a demisionat, s'a ales din nou dna *Penciu*. De bărbați de încredere s'au reales dnii: Dr. *Ilarion Pușcariu*, *Parteniu Cosma*, *Mateiu Voileanu* și Dr. *Octav. Rusu*.

Presidenta declară comitetul de ales și adunarea generală o încredințēză a-l convoca pentru constituire.

Părintele *Ioan Broju* face propunerea, ca frumosul discurs de deschidere să se alăture la protocol. Se primesce.

Se alege o comisiune pentru verificarea protocolului, din dna *Stefan Stroia*, d-nișōra *Pipoș* și Dr. *Elie Cristea*.

Fiind punctele programului eshaustate, presidentă închide ședința, aducēnd mulțumita tuturor In. P. S. Sale pentru înalta sa prezentare și viul interes cu care urmăresce activitatea reuniunii, apelând și pe viitor la valorosul seu sprigin și la concursul tuturor membrilor.

Slovacii mai harnici.

Compatrioții nostri Slovaci dau doveđi de o mai cuminte folosire a situației politice, decât celelalte popōre nemaghiare, deși odinōră nu ei mergeau în fruntea luptei pentru drepturile politice.

Conducătorii lor însă n'au lāsāt și nu lāsă să trecă timpul acesta, căruia prim-ministrul Széll i-a dat pecetea ge „eră a

cari nu cedează întru nimic celor ce am vādut în muzeul național din Neapole. De asemenea și puținele fresce ce am vādut, ar putea rivaliza cu cele din Pompei.

Parte din sarcofage nu sunt încă desgropate fără la un capēt, pe unde după ce ai scos în sus ușița mobilă, de fer poți privi interiorul. Înaintând dăm în direcție nord-vestică de un amfiteatru, și mai încolo cu frontonul spre Clissa și Muc, de una din porțile orașului Porta-Andertia. Într'un colț se continuă săpăturile, și lucrătorii scot de sub țerină alte și iar alte anticități la lumină. De-asupra capetelor nōstre nisce stānci colțuroșe eșind amenințător din munte, par nisce bălauri puși să păzescă pulverea și cenușa celor ce dorm aci în sarcofagele lor de marmură albă.

S'a stricat și s'a cutropit s'a prăbușit mărăția, de n'a mai rămas pētră pe pētră. Când stau așa pe gânduri, pe pământul strămoșilor strămoșilor mei, între ruinele unei glorii de eroi.. privirea 'mi-se împedecă de o lacrimă.

Brusturi și mărăcini acoper osemintele superbilor senatori, a grațioșelor patriciene...

(Va urma)

dreptului, legii, și dreptății“, nu-l lasă să trecă neexperimentat. Ca să vadă de e sincer dl Széll ori se jōcă numai cu cuvinte binerăsunătoare, ei s'au și pus pe lucru. Opriți au fost și ei, ca și alții, sub Bánffy, în ori ce manifestare a voinței naționale, dar acum și-au ăis: să folosim schimbarea de atmosferă și să ne mișcăm nițel de nou. Și au convocat la *Modra* (în Slovacime) o adunare politică publică, alta pe 2 Iuliu n. în *I. St! Martin*. Multă lume credea că adunările au să fie simplu interđise ca sub Bánffy. Dar n'a fost așa! Adunările au fost permise. Și s'a discutat în ele, în destulă libertate, politică, de cătră cei mai înflăcărăți capi politici slovaci, ca *Pietor*, redactorul șef al organului naționalist „*Narodne Noviny*“, apoi *Pavel Mudrony*, *Hurban Vajansky*, Dr. *I. Vanovici*, *G. Ceaida*, etc.

Și adunările le țin sub ceriul liber, cu participare de mult popor.

Și iau în trēnsele foarte hotărîte resoluțiuni de luptă pentru dreptul național și de limbă.

„*Narodne Noviny*“ publică în numărul său dela 29 Iunie, punctele rezoluțiunei luate în *Modra*, care a fost bine cercetată, și cari sunt:

1. Pe teritorul Corōnei sf. Stefan, la alegerile în dietă și în comitetele comitatense, să fie introdus dreptul electoral universal, direct și secret. Pentru-ca curețenia alegerilor să fie garantată cât se pōte mai sigur, votarea să nu se facă numai într'un singur loc al cercului electoral, ci fie-care comună cu cel puțin 200 suflete să voteze la dēnsa acasă, iar comunele cu mai puțină populație să fie alăturate la cele mai apropiate comune. — *Instituția de viri-țiști să fie ștersă* în comitat și comună, iar în comitetul comitatens, care este organ de controlă și reprezentanță, să nu pōtă fi aleși funcționari orășenești, precum nici notarii cercuali și comunali.

2. Să fie prin lege garantată libertatea necondiționată de întru-nire și cea de reuniuni precum și libertatea presei. Să se orēnduēscă desființarea cauțiunei pentru produsele de presă.

3. Să se execute **revisuirea legilor politice-bisericesci**, mai ales aceea despre căsătoria civilă, în sens care corēspunde adevēratei libertăți, adecă în mod cel puțin condiționat și facultativ; iar **posibilitatea de a deveni cine-va ne-confesional**, să fie delăturată.

4. *Legea naționalităților* din 1868 peste tot, ca atare, și mai ales în sensul ce corēspunde intențiunii ei originale, să fie odată adusă la îndeplinire și practică.

Din diecesa Caransebeș.

(Esamenale dela institutul pedagogic-teologic diecesan). Amēsurat programelor, esamenale cu elevii de pedagogie și teologie s'au ținut în decursul săptămānei trecute. Esamenale au fost conduse de Prea Sfinția Sa, Prea bunul nostru Episcop diecesan, *Nicolae Popea*. Prea Sfinția Sa ca totdeauna și de astădată cu interes deosebit a urmărit sporiul ce'l fac viitorii noștri învățatori și preoți. Esamenale au fost ospitate de P. C. Sa părintele Archimandrit *Filaret Musta* și de alți iubitori de înaintarea instituțiunilor nōstre bisericești școlare. La esamenale de pedagogie a luat parte Magnif. Sa domnul inspector școlar *Ioan Dengi*, în calitate de comisariu ministerial.

*

(Nou profesor de gimnastică și scrimă). Dl *Traian Ionașiu*, învățătoriu în Romānesci și filia Goizesci, cercetând la reuniunea națională de gimnastică din Budapesta cursul pentru calificația de mǎiestru în gimnastică, dela 1 Octomvrie 1898 până 10 Maiu 1899, a câștigat calificație de mǎiestru de gimnastică pentru școle civile, gimnasii inferiōre și pentru institute de asemenea categorii. Dl Ionașiu a cercetat în acest restimp și cursul de scrimă, și între colegii săi a eșit primul din scrima cu sabia și cu floreta.

(După „*Fōia Dieces.*“)

Din diecesa Aradului.

(Esamen de cualificațiune învățătorască)
s'a ținut la seminarul diecesan din Arad în zilele 14, 15, 16, 17 Iunie a. c. v. sub președintele părintelui archimandrit Augustin Hamseca, fiind de față și d-nul inspector reg. de școle al comitatului Arad Varjas si Árpád.

Cu această ocaziune s'au supus examenului de cualificațiune toți cei 16 elevi, cari au absolvat la finea anului scolastic curent cursul IV preparandial, cari toți au prestat cu succes examenul de cualificațiune învățătorască.

Afară de aceștia s'au supus examenului cu această ocaziune 21 pedagogi absoluți din anii anteriori, dintre cari au prestat cu succes examenul 12, între cari 4 eleve preparandiste; iar 9 au fost respinși până la proxima întrunire a comisiunii.

Astfel numărul învățătorilor cualificați în eparhia Aradului s'a înmulțit cu 28.

Revistă Bisericească.

Contra Jesuiților.

Afacerea Dreyfuss a avut darul să pună iarăși pe tapet, în Franța, chestia Jesuiților.

Partidul revizionist, în care s'au înreșimentat în cele din urmă toți republicanii, începând cu liberalii doctrinari, în frunte cu distinsul economist și fost ministru Yves Guyot și cu fostul ministru de justiție Traieux, și sfârșind cu socialistii lui Jaures și cu radicalii lui Clémenceau, — partidul revizionist învinuiește de autori ai afacerii pe Jesuiți, în frunte cu părintele Dulac, „generalul” lor.

Afacerea Dreyfuss a fost pusă pe terenul politic, patimele au fost excitate, s'a băgat zădărnice întru militari și civili, numai și numai pentru a creea dificultăți Republicii, pentru a o discredita și pentru a pregăti astfel revenirea regimului monarchist legitimist, în care Congregația jesuitică să poată înflori mai repede și mai puternic.

Republicanii-revisioniști văd în tactica șefilor militari anti-revisioniști și în apucăturile presei care-i susține, inspirația directă a jesuiților și manifestări ale principiilor lor „morale”.

Ce este apologia plastografiei lui Henry — dice Clemenceau — de cât o parafrază a preceptului: „Scopul scuză mijlocele”?

Și republicanii au început o campanie pentru expulsarea jesuiților din Franța.

Cu ocazia asta, talentatul diarist Urbain Gohier denunță o serie de precepte morale din cărțile părinților jesuiți, în adevăr interesante și neașteptate.

Iată unul din aceste precepte:

„Poți jura că n'ai făcut ceva, de și ai făcut de fapt, dacă adaugi în gând că n'ai făcut acel lucru în cutare zi, sau înainte de a te fi născut; fără ca din cuvintele de caritate servești să se poată înțelege această rezervă mentală”.

„Și acesta este foarte comod în multe împrejurări, când e necesar sau folositor pentru sănătate, onoare sau avere.”

Instrucțiunile secrete ale ordinului sunt iarăși foarte interesante. În capitolul „De conciliandis societati viduis opulentis” (Despre modul de a câștiga pentru societate favoarea văduvelor bogate) se dă de pildă următoarele reguli:

„Să li se dea un duhovnic de un fizic robust și de conversație plăcută; să li se dea servitori devotați societății; duhovnicul va deprinde pe văduva să nu facă nimic fără a-i cere părerea, va cere de la dânsa să i-se spovedească adesea, pentru a cunoaște toate pornirile ei: o va împedea prin toate mijlocele de a contacta a doua căsătorie, o va sfătui să evite societatea bărbaților, chiar a rudelor, și să se mărginească cu intimitatea eclesiasticilor aleși...”

În capitolul „Quomodo conservandae viduae et disponendum de bonis quae habent.” (Despre chipul de a păstra stăpânirea asupra văduvelor și a dispune de averile lor) se recomandă:

„a le arăta multă bunăvoință cu prielul spovedaniei; a le visita adesea pentru a le amuza cu istorii și glume spirituale; a fi îngăduitor cu slăbiciunile lor trupesti, pe măsura ce ele vor fi mai darnice, numai scandal să nu fie; a le permite să vie în casa societății jesuitice pentru a petrece cu aceia din „frații” cari i-ar plăcea, numai lucrul să rămână tainic, etc. etc.”

Totă acestea sunt consecințe logice ale preceptului „scopul scuză mijlocele”; căci firește ele se recomandă pentru a face să prospere societatea „ad maiorem Dei gloriam!”...

Acastă morală odioasă a făcut ca societatea iesuitică să fie pretutindeni, unde a fost tolerată, un element de disolvare a statului, de ruină și de decădere.

Spania își datorește desastrul politic, economic și intelectual numai și numai influenței pe care au câștigat-o Jesuiții asupra afacerilor publice și private ale țerei. Jesuiții au fost pricina directă a revoluției din Cuba și Filipine, ei au introdus în Spania teroarea militară și moda „pronunciamentelor”.

Dacă sunt adevărate acușările republicanilor, Jesuiții au câștigat și în Franța o influență enormă asupra ofițerilor superiori cari sunt în majoritate absolvenți ai școlilor congreganiste și cari ascultă de porunca „generalului”, fiindcă influenței lui își datoresc repede avansare.

Dacă campania va lua proporții, atunci probabil se vor lua mai întâi măsuri în contra școlilor congreganiste din Franța. Această măsură se cere de multă vreme și guvernul actual o va realiza probabil.

De alt-fel campania antijesuitică a revenit la ordinea zilei și în artă.

La un teatru parisian o piesă cu titlul *Jesuiții*, a avut un succes enorm, mai ales în tabloul: *inițierea în societate*, în care figurau mai mulți ofițeri...

Revistă Externă

Tulburările în Spania.

În 3 Iulie s'au dat lupte crunte pe stradele din Barcelona, lupte în cari 4 persoane au fost omorâte prin glonț, 10 grav și 30 mai ușor rănite.

În Valencia turburătorii au aruncat petarde. Asemenea în alte orașe! Liniștea nu vrea să se restabilească.

Din Germania.

Împăratul Wilhelm pare că vrea cu orice preț apropiere de fiul marelui Bismarck, Herbert. Cu data de 3 Iulie vine din Lübek scirea senzațională, că împăratul Wilhelm ar fi oferit acolo, la întrevvedere ce a avut, lui Herbert Bismarck postul de cancelar al imperiului.

DIN BRAȘOV.

— Încheierea anului școlastic la școlile elementare gr.-or. de copii și fete, s'a făcut Duminică cu ceremonialul obicinuit. După serviciul divin ținut în biserică „Sf. Nicolae”, la care au participat toți școlarii dimpreună cu corpul învățătoresc, în frunte cu directorii I. Vătășan și V. Aron, s'au adunat cu toți în sala cea mare a gimnasiului român, unde după discursul ocașional rostit de dl V. Aron, directorul școlilor de fete, a urmat cetirea clasificărilor în prezența unui număr public.

Dintre datele statistice relevate în deosebi în discursul dlui Aron, e de remarcă în primul rând faptul îmbucurător, că interesul arătat față de școală din partea poporului de rând din Brașov, în anul acesta stă cu mult mai pe sus de anii trecuți.

Din România

(Atenție rusă față de perechea princiară română.) În 2 Iul. n. AA. LL. RR. Principele și Principesa României au vizitat *Insula Șerpilor*, la termii mării negre, în Dobrogea. Aceștia a dat ocazie unui interesant act de politeț. Și anume, frageta rusă de război „Psezupe” care staționază la Galați, în urma unui ordin al amiralității din Odesa, s'a dus la aceeași insulă, ca să salute perechea princiară română.

NOUȚĂȚI

M. S. Monarchul nostru a plecat în 1 Iul. n. la Ischl pentru a petrece lunile de vară. Se vorbește că M. S. Regele României îi va face aici o vizită.

La Sinaia, unde s'a adunat deja iarăși lume multă, au sosit Mercuri după amiaza din Capitală cu un tren special MM. LL. Regele și Regina, AA. LL. Regale Principele Ferdinand și Principesa Maria cu micii principii Carol și Elisabeta.

Producția de grâu în Ungaria, a fost socotită în 3 Iul. la bursă, că va fi eșant de 38 milioane măji metrice.

Taxele la Porțile de fer vor fi introduse, după cea mai nouă veste, numai dela 1 Septembrie, nu dela 1 August. Guvernul a făcut și face toate preparativele, ca de atunci să poată fi introduse.

Dela seminarul românesc din Lipsca ne vine vestea plăcută, că d-l Sterie Stinghe din Brașov, absolvent al cursului clerical în seminarul nostru archidieceșan, a depus cu succes în ziua de 29 Iunie n. c. esamenul de doctor în filosofie la universitatea de acolo.

În luna trecută au mai făcut esamenul de doctor în limba română acolo și doi Nemți, membri ai seminarului român, anume d-nii Adolf Storch și Eugen Neuman.

I-s'a urît de singurătate... Deputatul Dr. N. Șerban dela Voila, urîndu-i-se a mai sta singur, ca „independent”, fără partid, în dietă, a avisat zilele astea pe președintele clubului guvernamental, bar. Podmaniczky, că — întră și d-sa în marea tabără „liberală”...

Cel mai mic „ofițer” este aji, de bună-samă, fiul consulului turcesc din Taurus, care abia e de 3 ani și 1/2. Consulul a făcut de curând o vizită prințului de coronă al Persiei, și prințului atâtă i-a plăcut de băiat, că l'a numit „ofițer” de onoare al armatei Persiane, și însuși i-a pus pe pept înșirniile rangului.

Pacoste tipografică. Noutatea de sub titlul „Afacerea despărțământului de A. Iulia al Asociațiunii”, din nr. nostru trecut, a ieșit, prin o greșală la ultima corectură, cu totul zăpăcită. Șirul ce era să fie al 8-lea a fost mutat cu 2 mai napoi și tipărit ca al 10-lea și de aci confuzia.

Iată cum sună îndreptată știrea:

Pentru convocarea unei adunări generale extraordinare în Desp. de A. Iulia al Asociațiunii, fusese numit de comitetul central membrul său Nic. Ivan, dăra să constituie comitetul despărțământului așa, ca să începă o nouă activitate în locul stagnării de acum. Părintele Ivan a abjîs însă de înscăinarea ce i-s'a dat aflându-o neexecutabilă în forma cum i-s'a dat. Comitetul central a dat acum însărcinarea acestă dlui Dr. C. Diaconovici.

Notiță Literară

Literatură teologică ortodoxă română.

(Încheiere.)

Cartea, după-cum ne spune în precuvântare ilustrul autor, este menită a se da nu numai în mâna preoților, ci și în mâna tuturor creștinilor drept măritor, punându-le la îndemână o carte prietenoasă pentru întărirea în credință, pentru formarea caracterelor și mai ales pentru mântuirea sufletescă.

Va să dică scopul ei este dublu. Deoparte vrea să vină în ajutorul mirenilor, iar de altă parte în ajutorul mirenilor. Dar ca să poată satisface acestor două scopuri, după modesta mea părere, trebuia ilustrul autor să țină cont în măsură mai mare de următoarele împrejurări:

Pe cât știu eu nouă Românilor ortodoci ne lipsește o Istorie generală a literaturii bisericești ortodoxe și alta specială a bisericii ortodoxe române. În opul de față, prescurtând unele generalități din biografiile sfinților, se puteau înșira operele scriitorilor bisericești ortodoci, amintind în special despre acelea cari sunt traduse și în limba română. Aceștia în interesul preoților cari ar dori să cunoască mai de aproape activitatea literară a sfinților părinți, tocmai pentru a-și putea câștiga nouă cunoștințe pentru trebuințele lor fie pastorale, fie științifice. Tot în interesul celor ce se ocupă cu literatura biseri-

cască, mai cu seamă istorică, se putea spune la toți sfinții, unde era cu putință, și timpul în care au trăit și unde? Alteum mereu trebuie alergat la Minee sau la cărți din literatura altor biserici, unde nu totdeauna pot toți ajunge. Ba în literatura altor biserici destule ori aflăm date contestate de biserica ortodoxă, și nescind isvorul ortodox, foarte ușor pot fi mulți seduși pe căi rătăcite.

Cât privește scopul față de mireni, trebuia să se espună pe scurt toate minunile, câte le-a săvârșit cutare sfânt, cât și acelea ce s'au întâmplat în legătură cu reliquiile (măștele) lor! Cele mai edificatoare și mai deșteptătoare de sentimente nobile creștinesci, mai pe larg. E știut că asupra poporului mai puțin cult, cum din nefericire e și poporul nostru, influențază cu mult mai mult și mai binefăcător enararea unui eveniment edificator, decât o predică cât de măiastră și lungă, ținută în generalitate. Acesta o știu din propria experiență pastorală. Și această scădere o au mai toți predicatorii noștri moderni. Istoria este, pot dice, mâna drăpă a predicatorului și oratorului. Acestei condițiuni a și satisfăcut autorul în mai mare măsură, decât celei dintâi față de preoți.

Pote că cartea ținând cont de aceste împrejurări, ar lua o estensiune mai mare, dar sunt convins, că dragostea ce are ilustrul autor față de sfânta noastră biserică ortodoxă națională română, nu va cruța nici o jertfă de a o aduce pe altarul ei în interesul fericirii temporale și eterne a credincioșilor ei. Despre aceasta a dat atâtea exemple în trecut, și în prezent prin lucrarea de față.

Încă ceva de încheiere, dar afară de legăturile obiectului ce ne preocupă.

Avem mare trebuință de o Istorie a literaturii bisericești ortodoxe generale și a celei românești speciale apoi de o *Enciclopedie teologică ortodoxă*, în care s'ar putea cuprinde pe scurt și unele obiecte din disciplinele celorlalte biserici, în deosebi de acelea, cari stau în legătură cu obiecte din disciplinele teologiei ortodoxe, și mai pe larg obiecte din Istoria bisericești ortodoxe române, și în fine de traducerea operelor literare ale sfinților părinți. Cu privire la obiectul din urmă a făcut respective a continuat un bun început I. P. S. Metr. Primat Iosif al României, cu traducerea istoricilor bisericești Eusebiu, Sozomen și Evargiu.

Cei ce nu pot compune cărți originale bisericești, dar posed careva limbă clasică bisericească (elină, latină, slavonă), — traducă din sfinții părinți și alți autori renumiți, și vor binemerita de biserică alătura cu compozitorii originali, în măsură după ostenelele lor.

În fine editorii de cărți bisericești ar face un mare serviciu și ei bisericii, dacă ar trimite la toate revistele și jurnalele bisericești câte un exemplar din cărțile ce scot de sub tipariu, căci prin această făcându-și datorința și respectivele reviste și jurnale, anunțând aparițiunea cărții și apreiându-o, ajungând aparițiunea cărții la cunoștința unui public mai mare, ar desface și mai multe esemplare.

Recomand din totă inima tuturor cartea P. S. Sale episcopului Dr. Gherasim Timus. O carte ca „Viețile Sfinților” a ilustrului autor, nu-și pierde actualitatea nici odată, dar la o eventuală nouă ediție noi am dori redarea mai completă a sinaxarelor, adesori de cel mai mare interes.

Gherla, 8/20 Iunie 1899.

Gavril Hango,
preot ort. rom.

Stipendii pentru tineri dedicați economiei.

— Publicațiune. —

Comisiunea subscrisă va conferi pe anul scolastic 1899/900, 3 stipendii de câte 100 fl. v. a. pentru frecvențanții cualificați cari aparțin la comitatul Sibiu, la cursul de pomărit ce se va începe la 1 August și va dura 10 luni la școala agricolă din Mediaș.

Rugărilor trebuie subșternute comisiunei subscrise (Sibiu, oficiului comitatens) până în 25 Iulie c. n. 1899.

Acelora trebuie alăturate:

a.) documente despre cualificațiunea de a putea frecventa cursul absolvarea școlii agricole din Mediaș.

b.) atestat de apartinere.

Sibiu, în 4 Iulie 1899.

Comisiunea economică comitatensă.

Președintele:

Reissenberger
vice-comite

